УДК 378.22.013.2.015.311

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2021-4\(4\)-236-245](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2021-4(4)-236-245)

Орлова Ольга Анатоліївна кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри суспільно-гуманітарних дисциплін, КЗ «Житомирський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» ЖОР, вул. Михайлівська, 15, м. Житомир, 10014, тел.: (0412) 47-48-47, e-mail: orlovazhit2016@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-6730-3044>

САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ТА САМОРЕАЛІЗАЦІЯ ПЕДАГОГА ЯК ФАХОВЕ ЗРОСТАННЯ В ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація У статті визначено нагальні потреби суспільства в умовах інноваційного освітнього розвитку та вимоги до фахового зростання педагогічних працівників та їх відповідальності. Особистість педагога розглянуто, як ефективним фактором розв'язання зазначеної проблеми. Зазначено, що педагог спираючись на психологічні знання, духовно-моральні цінності суспільства має творчо змінювати свою особистість, а саме самовдосконалюватися та самореалізовуватися. Автором проаналізовано змістову характеристику самовдосконалення на основі теоретико-семантичного аналізу. Проаналізовано цілеспрямовану динамічну систему осмислених дій, що ґрунтується на знаннях соціального та фахового підґрунтя особистісного самовдосконалення, його структурі, принципах, особливостях, та спрямована на запуск механізмів розвитку особистісного потенціалу педагога. Узагальнено в межах дослідної роботи поняття «самовдосконалення» та «самореалізація». На основі аналізу наукової літератури запропоновано визначення поняття «самовдосконалення». Особлива увага приділяється підходам до категоріальних ознак поняття «самовдосконалення», що дозволяє розглядати це поняття як діяльність, процес, результат. Окрема увага приділяється акмеології, об'єктом, якої є зріла особистість, яка самовдосконалюється та само реалізується, досягаючи вершин у фаховій діяльності. Проаналізовано сутність професійної самореалізації вчителів розглянуто з позиції розкриття їхнього педагогічного потенціалу. Професійну самореалізацію вчителя визначено як здатність постійно підвищувати педагогічне зростання, яке складають професійна спрямованість, професійні знання й уміння, педагогічна техніка, педагогічний такт, авторитет. На основі узагальнення розкрито зв'язок самореалізації вчителів з рівнями самовдосконалення. Доведено, що самореалізація послуговує мотиваційним чинником до самовдосконалення.

Ключові слова. Самовдосконалення, самореалізація, акмеологія, фахове зростання, педагогічна діяльність.

Orlova Olha Anatoliivna Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer of the Department of Social and Humanitarian Disciplines, Municipal institution "Zhytomyr Regional In-Service Teachers` Training Institute", Zhytomyr Regional Council, Mykhailivska St., 15, Zhytomyr, 10014, тел.: (0412) 47-48-47, e-mail: orlovazhit2016@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-6730-3044>

SELF-PERFECTION AND SELF-REALIZATION OF THE TEACHER AS PROFESSIONAL GROWTH IN PEDAGOGICAL ACTIVITY

Abstract. The article identifies the urgent needs of society in terms of innovative educational development and the requirements for professional growth of teachers and their responsibilities. The teacher's personality is considered as an effective factor in solving this problem. It is noted that the teacher, based on psychological knowledge, spiritual and moral values of society should creatively change their personality, namely self-improvement and self-realization. The author analyzes the semantic characteristics of self-improvement on the basis of theoretical and semantic analysis. The purposeful dynamic system of meaningful actions is analyzed, which is based on knowledge of social and professional basis of personal self-improvement, its structure, principles, features, and is directed on start of mechanisms of development of personal potential of the teacher. The concepts of "self-improvement" and "self-realization" are generalized within the research work. Based on the analysis of the scientific literature, the definition of the concept of "self-improvement" is proposed. Particular attention is paid to approaches to the categorical features of the concept of "self-improvement", which allows us to consider this concept as an activity, process, result. Particular attention is paid to acmeology, the object of which is a mature person who is self-improving and self-realizing, reaching the top in professional activities. The essence of professional self-realization of teachers is analyzed and considered from the standpoint of revealing their pedagogical potential. Teacher's professional self-realization is defined as the ability to constantly increase pedagogical growth, which consists of professional orientation, professional knowledge and skills, pedagogical techniques, pedagogical tact, authority. Based on the generalization, the connection of teachers' self-realization with the levels of self-improvement is revealed. It is proved that self-realization serves as a motivating factor for self-improvement.

Keywords. Self-improvement, self-realization, acmeology, professional growth, pedagogical activity.

Постановка проблеми. В процесі формування компетентнісного, усебічно розвиненого та конкурентоспроможного фахівця, стає нагальною потреба постійного вдосконалення його професійної майстерності та фахового зростання. Мотивування дитини на прояв ініціативи та самостійності стає одним з головних завдань педагога. Тому педагог – виконує нові ролі, а саме лідера, фасилітатора, консультанта, організатора, наставника, контролера, який перш за все, підтримує

дитину в її навчальній діяльності через педагогічну взаємодію.

Особистість педагога є ефективним фактором розв'язання зазначеної проблеми. Перед ним поставлені високі вимоги щодо його особистісних якостей, тому, що він виступає головним інструментом виховного впливу. Фахове зростання сучасного педагога є важливою складовою його діяльності, а саме самопізнання, зіставлення своїх особистісних особливостей із вимогами творчо-креативної педагогіки. Він має не лише володіти професійними знаннями та вміннями, а й уміти творчо змінювати свою особистість, спираючись на психологічні знання, духовно-моральні цінності суспільства та водночас зберігаючи власну індивідуальність та бажання самовдосконалюватися та самореалізуватися. Усі перераховані вміння є складовими фахового зростання педагога. Зазначимо, що у сучасних умовах спостерігається розрив між новими завданнями, які стоять перед педагогічними працівниками у заявленому напрямі та якість їх реалізації у фаховому зростанні педагога, що спостерігається при вивченні практики роботи загальноосвітніх навчальних закладів визначено.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблему самовдосконалення особистості аналізують у своїх працях Г.М. Андреева, І.Д. Бех, Л.І. Божович, О.В. Борденюк, Л.С. Виготський, В.М. Гриньова, А.Й. Капська, Н.М. Лосева, О.М. Пехота, О.С. Прокопенкова, К.Г. Скворцова, С.О. Сисоєва [5: 11].

Аналіз дисертаційних робіт засвідчує, що питання самореалізації особистості на основі внутрішніх прагнень та установок є предметом дослідження сучасних науковців: інтелектуальне зростання та вдосконалення професійно значущих якостей педагога (О.В. Борденюк), саморозвиток викладача (Н.М. Лосева), підвищення фахового рівня вчителя, його професійна самореалізація (О.С. Прокопова, К.Г. Скворцова).

У контексті зазначеного дослідження визначені певні узагальнення щодо філософського осмислення самовиховання, самовдосконалення особистості, які були здійснені в наукових роботах І.Ф. Ведіна, А.А. Герасимчука, М.В. Гончаренка, Ю.М. Дорофєєва, В.В. Корженка, Н.Ф. Макаря, Т.І. Маркової, Т.І. Матюшкової, С.В. Симонової, Н.В. Тельних, В.Ф. Тертичної, М.Б. Ценко, О.К. Чаплигіна, І.П. Шкуро, та ін., які й складають базу соціально-філософського аналізу усвідомленого саморозвитку особистості та його ціннісної природи. Проте практично не розглядалися практичні та теоретичні засади розвитку особистісного самовдосконалення та самореалізація педагога як система фахового зростання.

Мета статті полягає у розкритті проблеми особистісного самовдосконалення та самореалізації педагога як системи його фахового зростання в професійній педагогічній діяльності.

Виклад основного матеріалу. Основними цілями розвитку освіти в умовах модернізаційних змін визначено створення умов для становлення особистості, творчої самореалізації кожного громадянина України генерування покоління людей, здатних ефективно працювати і навчатися впродовж життя. Сучасний педагог має спрямувати свої творчі сили на пошук нових шляхів розвитку,

навчання і виховання учнів. Це виклики може опанувати тільки та особистість, яка має свободу самовираження й уміє підвищувати свій професійний розвиток. Для того, щоб постійно формувати в собі внутрішній стрижень особистісного зростання, педагогу необхідно знати свої сильні та слабкі сторони, аби розуміти в якому напрямі здійснювати рух. У процесі педагогічної діяльності необхідно здійснювати об'єктивне самооцінювання, самоаналіз та самоконтроль. А досягти цього можна лише за умови майстерного володіння мистецтвом самовдосконалення.

Реалізація розгляду проблемної теми потребує вивчення певного комплексу понять, серед яких ключовим є "самовдосконалення". Дамо його змістову характеристику на основі теоретико-семантичного аналізу, оскільки в педагогічних джерелах часто в синонімічному значенні вживають поняття "самовдосконалення", "удосконалення", "саморозвиток" тощо.

Виходячи з загальних орієнтирів наукового обґрунтування від поєднання частки "само" та слова "вдосконалення" або "удосконалення" окреслюється лексичне значення поняття "самовдосконалення". Написання визначається за правилами українського правопису та дозволяє уточнити основні ознаки даного феномена.

Зв'язок понять "особистість" та "самовдосконалення" визначається філософською категорією "самості", яка як раз і характеризує численні "самопроцеси": самовдосконалення, саморозвиток тощо [9].

В дослідженні Орлової О.А. представлено визначення цілісної характеристики терміну "самовдосконалення", яке подається в ряді словників (див. таб. 1.1).

Таблиця 1.1

Визначення цілісної характеристики терміну "самовдосконалення"

Самовдосконалення	Довідникове джерело
"Самовдосконалення" (самоусовершенствование) – з посиланням на "усовершенствование" становиться лучше, совершеннее; повышают свои знания, мастерство и т.п."	"Словарь русского языка" С.И. Ожегова [4: 604].
"Самовдосконалення" – удосконалення самого себе (фізичне, моральне), своєї фахової майстерності тощо, тобто це є удосконалення, спрямоване на себе	"Великий тлумачний словник сучасної української мови" В.Т. Бусела (2003) [1: 1098].
"Самовдосконалення" як формування "ідеального Я" – усвідомленого особистого ідеалу, зіставлення з яким часто викликає невдоволення собою і прагненнями змінити себе, це "рух свідомості по вертикалі" у просторі власних мотивів особистості	"Психологічний тлумачний словник" (Шапар В.Б., 2004 р.) [11: 443].

"Самовдосконалення" – це творче ставлення індивіда до самого себе, створення ним самого себе в процесі активного впливу на зовнішній і внутрішній світ з метою їх перетворення	"Психологічним словником" В.І. Войтка (1982) [7: 170].
--	--

Розглядаючи, цей феномен як процес (від лат. *processus* – просування) самовдосконалення являє собою систематичний рух людини уперед, що характеризується послідовною зміною якостей, особистісних особливостей, і в цілому етапів, стадій розвитку в напрямі досягнення ідеалу під впливом ряду дій щодо удосконалення власного (особистісного) рівня, здійснюється усвідомлено та будується на рефлексивному ставленні до себе.

І.А. Чемерилов, пов'язуючи самовдосконалення з фаховою діяльністю, окреслює його як *результат* "усвідомленої взаємодії спеціаліста з конкретним соціальним середовищем, в ході якої він реалізує потребу виробити в собі такі особистісні якості, які забезпечують успіх у його діяльності й житті взагалі [10, с. 11]". Як результат, самовдосконалення характеризується сукупністю досягнутих прогресивних особистісних змін, що визначаються мірою присвоєння суспільного досвіду і мірою віддачі суспільству посильного внеску в скарбницю матеріальних і духовних цінностей [12, с. 54].

Дослідник Орлова О.А., в своєму дослідженні представляє різні підходи до визначення самовдосконалення, що дозволяє розглядати це поняття як діяльність, процес, результат (див. табл. 1.2), а визначені категоріальні характеристики не протиставляються одна одній, оскільки відображають багатозначність досліджуваного поняття.

Таблиця 1.2.

Основні підходи до визначення поняття "самовдосконалення".

Категоріальні ознаки поняття "самовдосконалення" : (самовдосконалення – це...)	Загальний зміст тлумачення
діяльність	<ul style="list-style-type: none"> - спрямована на самореалізацію (О.С. Прокопова); - творча з підвищенням загальної культури (С.О. Сисоєва); - цілеспрямована, систематична, високоорганізована і творча (І.А. Чемерилов); - творча, що базується на внутрішніх прагненнях і установах (К.Г. Скворцова).

процес	<ul style="list-style-type: none"> - зміни особистості відповідно до ідеалу (В.М. Гриньова); - свідомий, цілеспрямований для підвищення рівня своєї професійної компетентності (В.М. Гриньова); - усвідомленої, цілеспрямованої самозміни (О.М. Пехота); - свідомого управління розвитком особистості, своїх якостей, здібностей (Н.М. Лосєва); - уміння використовувати, вдосконалювати значущі якості особистості (О.В. Борденюк).
результат	- усвідомленої взаємодії з конкретним соціальним середовищем (І.А. Чемерилова).

Варто зазначити, що ряд вчених трактують самовдосконалення особистості, як самодетермінований рух будь-якої цілісної відкритої системи (у т.ч. й людини) до більшої впорядкованості (самоорганізації) з метою досягнення максимально можливого за тих чи інших умов рівня розвитку – "акме" (вершини, розквіту). Акмеологія – наука про вершини, про вищі досягнення у життєдіяльності і розвитку людини (В.М. Максимова). З огляду на зазначене вище, об'єктом акмеології є зріла особистість, яка поступово розвивається, самовдосконалюється та самореалізується, головним чином у професійній діяльності, і досягає вершин у своєму розвитку.

Дослідники обґрунтовують, що предметом акмеології є пошук закономірностей саморозвитку, самовдосконалення зрілої особистості, самореалізації у різних сферах самоосвіти, самокорекції, самоорганізації. В свою чергу особистість розглядається акмеологією як суб'єкт життєдіяльності, здатний до саморозвитку і творчості, до самоорганізації, самовдосконалення свого життя та фахового зростання. [2: 3].

Слід зазначити, що учені доводять, що самореалізація особистості здійснюється на основі розробки загальних питань акмеологічних положень: метою самореалізації особистості є досягнення акме, яке відбувається в процесі розвитку та самовдосконалення; найвищий ступінь самореалізації характеризується фаховим зростанням, майстерністю, готовністю до діяльності; продуктивність характеризує самореалізацію особистості, оскільки саме з такої позиції людина розкриває і реалізовує свій творчий потенціал у діяльності.

Самореалізацією педагога в професійній діяльності будемо розглядати, як цілеспрямований процес розвитку й використання особистісних та професійних визначників у діяльності, результатом якої є позитивні зміни фахового рівня та самовдосконалення [8, С. 175-176]. Самореалізація педагога представляє собою складний комплексний процес педагогічної взаємодії творчого потенціалу, професійних якостей і властивостей педагога з соціальним середовищем,

пов'язаний з активністю особистості, її цілеспрямованістю і рівнем домагань. Ключовими є прагнення до підвищення фахового зростання, креативності, здібності до рефлексії та самовдосконалення. Розвиток фахової самореалізації вчителя – це систематичний процес засвоєння і вдосконалення професійного досвіду, що призводить до формування індивідуальних професійних якостей та передбачає безперервний розвиток і самовдосконалення. Самореалізація вчителя відбувається у процесі професійно-педагогічної діяльності, що передбачає їх безпосередню взаємодію з іншими учасниками освітнього процесу та вимагає розкриття внутрішнього індивідуального потенціалу, формування стійких якостей особистості, активної позиції та творчого підходу у вирішенні поставлених педагогічних задач. Важливого значення у процесі професійної самореалізації вчителя займає професійно-педагогічна комунікація, яка є основною формою педагогічного процесу. Професійно-педагогічна комунікація, на думку І. Тивонюк, – це "система безпосередніх чи опосередкованих взаємодій педагога, що реалізуються за допомогою вербальних і невербальних засобів з метою взаємообміну інформацією, регулювання педагогічних відносин" [8]. Завдяки взаємодії між вчителем та учнем відбувається передача допомогою людської культури, засвоєння знань, здійснюється формування ціннісних орієнтацій, розвиток комунікативної сфери, розширюється світогляд. Задоволення фахових потреб, реалізація своїх ідей та намірів сприяє становленню високого рівня самореалізації та полягає у розкритті індивідуальних здібностей, творчого потенціалу. Така самореалізація буде супроводжуватися відчуттям задоволеності результатом і процесом від її досягнення, покращенням настрою та внутрішньою мотивацією до досягнення нових результатів. Самореалізація учителя відбувається в умовах впливу низки об'єктивних та суб'єктивних чинників. До об'єктивних чинників відносять вимоги, норми та обмеження, які висуваються професією до педагогічної діяльності. До суб'єктивних чинників відносять індивідуально-психологічні особливості, здатності та психофізіологічні можливості до забезпечення педагогічної діяльності.

Спираючись на наукову розвідку зазначимо, що самореалізація це творчій та пізнавальний процес, що спрямований на самовиховання, самоосвіту, самовдосконалення особистості, активізацію її внутрішнього потенціалу під впливом соціального середовища. На нашу думку самореалізація послуговує мотиваційним чинником до самовдосконалення.

За дослідженнями Орлової О.А., самовдосконалення є явищем соціально-особистісним, і є результатом усвідомлення взаємодії людини з конкретним соціальним середовищем; реалізує потреби вироблення ряду особистісних якостей, які забезпечують успіх у діяльності, самореалізації та взагалі у житті, проявляється як результат усвідомлення взаємодії людини з конкретним соціальним середовищем. Узагальнюючи думку цілого ряду авторів (О.В. Борденюк, Н.М. Лосєва, В.М. Гриньова, О.М. Пехота), дослідник Орлова у

зазначеному контексті характеризує особистісне самовдосконалення як таку роботу над собою, що передбачає свідомий розвиток власних здібностей, прагнення вдосконалення особистісного потенціалу, формування здатності до самопізнання, самопроєктування, самореалізації в процесі цілеспрямованої творчої самостійної діяльності та супроводжується прийняттям рішень [5: 31].

Найбільш значущими особистісними чинниками, що впливають на самовдосконалення є: самоефективність, яка виявляється в умінні організувати свою діяльність і досягти успіху у взаємодії та комунікації з людьми; гнучкість поведінки, яку забезпечують ефективна міжособистісна та професійна взаємодія; незадоволеність власною діяльністю, що стимулює розвиток потреби до фахового зростання.

Самовдосконалення розглядається як можливість особистісного росту людини і її самостійне прагнення наблизитися до певного ідеалу з метою набуття рис і якостей особистості, оволодіння тими видами діяльності, якими вона поки що не володіє. Тому самовдосконалення має особливу роль у становленні особистості оскільки впливає на здатність людини пізнання власного «Я», а відповідно до рефлексії над собою. Усвідомлюючи свої досягнення і недоліки, особистість виявляє прагнення до самовдосконалення, до самоосвіти і самовиховання. Створюючи нові цінності, вона сама зростає, стає суб'єктом власного розвитку, що сприяє її самореалізації.

Висновки. Отже проблема самовдосконалення в контексті системи фахового зростання сучасного педагогічного працівника відбувається при самореалізації особистості та виступає системою фахового зростання вчителя в педагогічній діяльності та є актуальною та вимагає подальшого її вивчення. Фахове зростання – необхідна умова становлення педагога, його самопізнання, розвитку і розкриття як особистості і є механізмом розвитку особистісного самовдосконалення. Сформовані професійні компетентності сучасного педагога повинні становити основу для творчого виконання вчителями основних фахових функцій педагогічної діяльності. Науковий пошук продовжується у напрямку дослідження психолого-педагогічних умов самовдосконалення та самореалізації сучасного педагога та розвитку його фахового зростання. З'ясовано, що професійна самореалізація тісно пов'язана з самовдосконаленням вчителя.

Література:

1. ВЕЛИКИЙ ТЛУМАЧНИЙ СЛОВНИК СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ / УКЛАД. І ГОЛОВ. РЕД. В. Т. БУСЕЛ. – К. : ІРПІНЬ ; ВТФ „ПЕРУН”, 2003. – 1440 С. 33
2. Данилова Г. Акмеологія школьного образования в контексте методологии современного образования // Акмеология наука XXI столетия – К., 2005. – С. 3-17.
3. КРАСНОЩОК І. П. ОСОБИСТІСНА САМОРЕАЛІЗАЦІЯ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ ПЕДАГОГІЧНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ / ТЕКС / : ДИС. КАНД. ПЕД. НАУК : 13.00.07 // КРАСНОЩОК ІННА ПЕТРІВНА. – КІРОВОГРАД, 2002. – 213 С.
4. ОЖЕГОВ С. И. СЛОВАРЬ РУССКОГО ЯЗЫКА : ОК. 57000 СЛОВ / С. И. ОЖЕГОВ ; ПОД РЕД. ЧЛ.-КОРР. АН СССР Н. Ю. ШВЕДОВА. – /20-Е ИЗД., СТЕРЕОТИП. / – М. : РУС. ЯЗ., 1988. – 750 С.

5. Орлова О. А. Підготовка вчителя до особистісного самовдосконалення учнів в системі післядипломної освіти / ТЕКС/: ДИС. ... КАНД. ПЕД. НАУК : 13.00.04 // ОРЛОВА О.А. – ЖИТОМИР, 2014 – 331 С.
6. КРАСНОЩОК І. П. ОСОБИСТІСНА САМОРЕАЛІЗАЦІЯ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ ПЕДАГОГІЧНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ / ТЕКС /: ДИС. КАНД. ПЕД. НАУК : 13.00.07 // КРАСНОЩОК ІННА ПЕТРІВНА. – КІРОВОГРАД, 2002. – 213 С.
7. ПСИХОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК / ЗА РЕД. В. І. ВОЙТКА / – К. : ЛИБІДЬ, 1982. – 215 С.
8. Тяллева І. Інтерактивні технології у підготовці вчителів іноземної мови до творчої самореалізації в професійній діяльності / І. Тяллева // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету ім. П. Тичини. – Умань : ПП Жовтий О.О., – 2009. – № Ч. 3. – С. 173-179.
9. ФУРМАН А. В. МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ СИСТЕМЫ РАЗВИВАЮЩЕГО ОБУЧЕНИЯ / А. В. ФУРМАН // ПЕДАГОГИКА И ПСИХОЛОГИЯ. – 1995. – № 1. – С. 35–46.
10. ЧЕМЕРИЛОВА И. А. ФОРМИРОВАНИЕ ГОТОВНОСТИ БУДУЩЕГО ПЕДАГОГА К ПРОФЕССИОНАЛЬНОМУ САМОСОВЕРШЕНСТВОВАНИЮ [ТЕКСТ] : АВТОРЕФ. ДИС. НА СОИСКАНИЕ УЧЕН. СТЕПЕНИ КАНД. ПЕД. НАУК : СПЕЦ. 13.00.01 „ОБЩАЯ ПЕДАГОГИКА” / И. А. ЧЕМЕРИЛОВА. – ЧЕБОКСАРЫ, 1999. – 22 С.
11. ШАПАР В. Б. ПСИХОЛОГІЧНИЙ ТЛУМАЧНИЙ СЛОВНИК / В. Б. ШАПАР. – Х. : ПРАПОР, 2004. – 640 С.
12. ШЕСТАКОВА Т. В. ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО ПРОФЕСІЙНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ [ТЕКСТ]: ДИС. ... КАНД. ПЕД. НАУК : 13.00.04 / ШЕСТАКОВА ТЕТЯНА ВІТАЛІЇВНА. – КИЇВ, 2006. – 244 С.

References:

1. Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy (2003) [Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language]. / uklad. i holov. red. V. T. Busel. – K. : Irpin ; VTF „Perun”. – 1440 s. 33 [in Ukrainian].
2. Danilova G. (2005) Akmeologiya shkolnogo obrazovaniya v kontekste metodologiyi sovremennogo obrazovaniya [Acmeology of school education in the context of the methodology of modern education].//Akmeologiya nauka XXI stoletiya – K., 2005. – S. 3-17. [in Russian].
3. Krasnoshchok I. P.(2002) Osobystisna samorealizatsiia maibutnoho vchytelia u navchalno-vykhovnomu seredovyshchi pedahohichnoho pedahohichnoho universytetu) [Personal self-realization of the future teacher in the educational environment of the pedagogical pedagogical university]. / Teks /: dys. kand. ped. nauk : 13.00.07 // Krasnoshchok Inna Petrivna. – Kirovohrad, – 213 s. [in Ukrainian].
4. OZHEGOV S. I. (1988).SLOVAR RUSSKOGO YAZYIKA : OK. 57000 SLOV / [DICTIONARY OF THE RUSSIAN LANGUAGE] S. I. OZHEGOV ; POD RED. CHL.-KORR. AN SSSR N. YU. SHVEDOVA. – /20-E IZD., STEREOTIP. / – M. : RUS. YAZ., 1988. – 750 S. [in Russian].
5. Orlova O. A. (2014) Pidhotovka vchytelia do osobystisnoho samovdoskonalennia uchniv v systemi pisliadyploinoi osvity [Teacher preparation for personal self-improvement of students in the system of postgraduate education]./ Teks/: dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 // Orlova O.A. – Zhytomyr, 2014 – 331 s. [in Ukrainian].
6. Krasnoshchok I. P. (2002) Osobystisna samorealizatsiia maibutnoho vchytelia u navchalno-vykhovnomu seredovyshchi pedahohichnoho pedahohichnoho universytetu [Personal self-realization of the future teacher in the educational environment of the pedagogical pedagogical university]./ Teks /: dys. kand. ped. nauk : 13.00.07 // Krasnoshchok Inna Petrivna. – Kirovohrad, – 213 s. [in Ukrainian].

7. Psykholohichniy slovnyk (1982) [Psychological dictionary]./ za red. V. I. Voitka / – K. : Lybid, 1982. – 215 s. [in Ukrainian].
8. Tialleva I. (2009) Interaktyvni tekhnolohii u pidhotovtsi vchyteliv inozemnoi movy do tvorchoi samorealizatsii v profesiinii diialnosti [Interactive technologies in the preparation of foreign language teachers for creative self-realization in professional activities]./ I. Tialleva // Zbirnyk naukovykh prats Umanskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu im. P. Tychyny. – Uman : PP Zhovtyi O.O., № Ch. 3. – S. 173-179. [in Ukrainian].
9. Furman A. V. (1995) Metodologicheskiiy analiz systemy razvivayushego obucheniya [Methodological analysis of the system of developmental learning] ./ A. V. Furman // Pedagogika i psihologiya. – # 1. – S. 35–46. [in Russian].
10. Chemerilova I. A. (1999) Formirovanie gotovnosti budushchego pedagoga k professionalnomu samosovershenstvovaniyu [Формирование готовности будущего педагога к профессиональному самосовершенствованию] / [Tekst] : avtoref. dis. na soiskanie uchen. stepeni kand. ped. nauk : spets. 13.00.01 „Obschaya pedagogika” / I. A. Chemerilova. – Cheboksaryi,. – 22 s. [in Russian].
11. Shapar V. B. (2004) Psykholohichniy tlumachnyi slovnyk .[Psychological explanatory dictionary] / V. B. Shapar. – Kh. : Prapor, – 640 s. [in Ukrainian].
12. Shestakova T. V. (2006) Formuvannia hotovnosti maibutnikh pedahohiv do profesiinoho samovdoskonalennia. [Formation of readiness of future teachers for professional self-improvement]/ [Tekst]: dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 / Shestakova Tetiana Vitaliivna. – Kyiv, – 244 s. [in Ukrainian].